

OPONENTSKÝ POSUDEK

Tereza M o r a v c o v á: *Hrdinka pro každého. Filmová reprezentace Jany z Arku.*

Diplomová práce, katedra filmových studií FF UK, Praha 2006.

Zaměřím se ve svém posudku jen na dva rámcové aspekty celé práce. K tomu prvnímu přičiním vlastně jen komentář. Týká se historického filmu obecně, což je problematika, jíž autorka věnovala samostatnou metodologickou kapitolu sympaticky fundovanou řadou teoretických textů. Na jejich bázi akcentuje ideologickou dimenzi filmu, zdůrazňuje akt manipulace – s divákem i s historickou skutečností, dokonce se tu hovoří o lži (tedy i o pravdě). Bylo by myslím produktivní podívat se na celý problém ještě ze zcela jiného úhlu – pohlédnout na historický film jako na „hru“, jako na „herní“ formu komunikace s minulostí. Je mi zatěžko uvažovat o historickém filmu jen v kategoriích „deformace“ skutečnosti či „manipulace“ s ní, tedy vlastně v kategoriích „pravdy“ a „lži“. Vnímám historický film jako fikční svět, který se vztahuje k různým rámcům či paradigmatům – žánrovému, stylovému, ideologickému. Z nich se pak vynořuje povaha vztahu konkrétního díla k historické skutečnosti i charakter oné „hry“. Minulost má v rukou umělců vždycky tak trochu charakter klasického dramatického textu, který je obecně množinou nekonečného množství možných konkretizací, textu, nad kterým se sejde divadelní soubor s otázkou: „O čem tenhle stokrát provařený kus budeme hrát my?“ A že Jana z Arku byla provařena nejmíň tisíckrát. Žádný z filmů na určité historické téma nestojí o samotě, je v něm implicitně přítomno těch tisíc jiných variant. Hodnota tohoto modelu je v interpretační variabilitě, tedy vlastně ve hře, v hraní si, což je nejvlastnější doména umělecké tvorby. Tento model ostatně autorka bezděky dokonale vyhmátla názvem své práce – *Hrdinka pro každého*.

Druhý rámcový aspekt, jemuž se chci věnovat, je celková koncepce práce. S tím mám trochu problém. Práci jsem vnímal jako řetězec pěti samostatných tematických celků, z nichž každý exponuje vlastní téma, jež by bylo hodno samostatné diplomové, ne-li disertační práce – a) problematika historického filmu obecně, b) život a smrt Jany z Arku (tedy část medievalistická), c) druhý život Jany z Arku, d) Jana z Arku ve filmu a e) Jana Dreyerova. Každá z těch částí je něčím zajímavá, ale společně celek nevytvářejí. Postava Jany z Arku, té historické i té fiktivní, nemá automatickou pojivou sílu. Autorka zde – lidově řečeno – honí příliš mnoho zajíců najednou. K čemu se dobere v jedné části, jen zřídka zúročí a nechá rezonovat v části jiné. To, jak to s Janou v té první půli 15. století skutečně bylo, není pro

práci o její filmové reprezentaci vůbec důležité a celá tato kapitola je vlastně zbytná. Ostatně autorka v úvodu sama napsala, historický film je obraz obrazu. Janin příběh se dal připomenout půlstránkovým textem, pokud vůbec, a kdoví, jestli bych ho nepřesunul do poznámkového aparátu. Pokud se druhého života Jany týče, to už může být užitečné, ale ne v této do samostatné kapitoly vyčleněné podobě. Jednotlivé proudy tradice Panny Orleánské by bylo vhodnější revokovat teprve v souvislosti s konkrétními filmy, které se na ně napojují a v závěru případně zmínit, které z hlavních interpretační tradic se filmový průmysl dosud zcela vyhnul, je-li taková. A čím vyplnit ten získaný prostor? Inu, tou filmovou reprezentací Jany slibovanou v úvodu. Strukturní logiku samozřejmě nemá ani obsáhlá kapitola o Dreyerově *Utrpení Panny Orleánské*, která tento prostor v práci dostala na přání školitele. Také celkové uchopení tohoto filmu jako by sledovalo jiný cíl (viz třeba kapitolka o dochovaných filmových kopiích).

Na práci se zkrátka negativně podepsala neujasněnost cíle, jež má za následek značnou rozbíhavost celku. Myslím, že autorka trochu propadla podmanivosti Janina příběhu, jež jí ten cíl poněkud zastřela. Pokud by oním cílem byla opravdu filmová reprezentace Jany z Arku, jak proponuje předmluva, pak daleko produktivnější nežli výprava do 15. století by byl širší umělecký a zábavně kulturní kontext ve 20. století, jakou pozici v něm svatá Jana měla, zda pronikla třeba do kresleného humoru, komiksu anebo třeba zda se jí už zmocnil pornografický průmysl. To jsou nosné relevantní kontexty, které by vytvořily otázce filmové reprezentace Jany z Arku aktivní horizont.

Diplomová práce Terezy Moravcové má všechny znaky práce připravené s velkým nasazením, obětavostí, zaníceností tématem i příkladnou formální svědomitostí. Autorka opakovaně navštívila Francii, aby se dostala k pramenům a k literatuře; ta je také vydatná. Svůj úkol Tereza Moravcová splnila. Doporučuji její práci k obhajobě a navrhuji ocenit ji známkou velmi dobře.

V Praze 31. 1. 2006

PhDr. Ivan Klimeš